

Список використаних джерел

1. Конституція України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Кравченко М. В. Соціальне забезпечення. Енциклопедія державного управління: у 8 т. Т. 1. Київ: НАДУ, 2011. С. 564.
3. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи: навч. посіб. 3-є вид., допов. і випр. Київ: МАУП, 2013. 168 с.
4. Соціальний захист населення України: монограф. Київ: НАДУ, 2009. 184 с.
5. Лаврухін В. В. Соціальний захист населення: понятійно-категорійний аналіз. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Dutp_2014_1_9.

*Корнієнко Петро Сергійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри філософії
та соціально-гуманітарних дисциплін,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ОКРЕМІ СУБ'ЄКТИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УТВЕРДЖЕННІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Права та свободи людини, їх утвердження, реалізація та захист цілком заслужено стали одним із ключових предметів конституційної правотворчої та правозастосовної практики у XXI ст. Цю тезу підтверджує й діяльність Конституційної комісії, яка іще в 2015 році визнала три ключові напрямки своєї роботи: реформа місцевого самоврядування на засадах децентралізації; удосконалення конституційних засад правосуддя та регулювання прав, свобод і обов'язків в Україні. І якщо перші два керунки конституційної реформи у 2015-2019 роках уже успішно втілені в Конституції та законах України, а також в реформах з децентралізації та правосуддя, то правозахисна реформа нині лише починає втілюватися в правові реалії сьогодення.

На сьогодні саме конституційний лад є одним із головних організаційно-правових гарантій реалізації прав людини. Він формується на основі неухильного дотримання Основного Закону та чинного законодавства. Серед організаційно-правових гарантій прав особи виділяють державу, як таку, Верховну Раду України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Президента України, Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади; суди загальної юрисдикції; Конституційний Суд України; органи нотаріату; адвокатура; органи прокуратури; органи та посадові особи місцевого самоврядування; політичні партії та правозахисні громадські об'єднання; міжнародні правозахисні організації тощо.

Держава виступає важливим організаційно-правовим гарантом конституційних прав людини і громадянина. Подальша еволюція відносин держави та громадянина є запорукою формування конституційної держави, що передбачає активну участь представників громадянського суспільства у діяльності органів державної влади.

У багатьох своїх положеннях Конституція України передбачає положення про визначальну роль держави як важливого гаранта конституційних прав людини і громадянина. Статті Основного Закону передбачають також й інші організаційно-правові гарантії конституційних прав людини і громадянина, серед яких – функціонал органів державної влади.

Розглядаючи це питання, ми можемо встановити певні особливості компетенції відповідних органів державної влади чи системи органів у питаннях захисту прав людини і громадянина, а також щодо їх ролі у механізмі здійснення правозахисної діяльності.

Сукупність органів, організацій та загалом суб'єктів правозахисної діяльності в Україні поділяється по-різному. Найбільш загальною є їх класифікація на державні і недержавні, міжнародні і національні.

До державних правозахисних організацій класично відносять органи судової влади, конституційної юстиції, омбудсман, органи нотаріату, міжурядові правозахисні організації. Окремо, в залежності від законодавчо встановленої природи органів місцевого самоврядування щодо їх положення можна віднести і даних суб'єктів.

До недержавних правозахисних суб'єктів варто віднести: адвокатуру; правозахисні громадські організації (неурядові громадські організації); приватних нотаріусів; міжнародні неурядові правозахисні організації.

Очевидно, що представлений вище перелік не можна вважати повним, зважаючи на те, що діяльність щодо захисту прав і свобод людини і громадянина, їх гарантування є пріоритетними у роботі будь-якого державного органу та переважної більшості недержавних.

У межах своїх можливостей, а також реального рівня компетенції державні та не державні суб'єкти правозахисної діяльності спрямовують її на надання кожній особі чи їх об'єднанням, а також юридичним особам, правової допомоги. Завдання такої допомоги полягає у правовому захисті, який передбачає вжиття заходів щодо припинення порушень права, недопущення зловживання правом, усунення наслідків порушених прав, відновлення порушеного права, притягнення винних до юридичної відповідальності, відшкодування збитків завданих порушенням права.

Ще одним видом класифікації суб'єктів правозахисної діяльності, який також можна розуміти і як її рівні – це розподіл на міжнародну та внутрішньодержавну (національну) діяльність щодо правового захисту. Держави реалізують свою політику через відповідний апарат – органи, а тому з'ясування національної системи органів, що здійснюють правозахисну діяльність є важливим завданням.

Ще одна ознака, що допомагає дослідити суб'єктів правого захисту в межах правозахисної діяльності – це здійснення класифікації в залежності від

особливостей інструментарію суб'єкта правозастосування. Відтак, які заходи вживаються суб'єктами до правопорушника: примусового чи організаційного характеру, що відповідно відображає дві основні форми правозахисної діяльності – юрисдикційну і неюрисдикційну.

Розглянемо особливості даних форм. Так, під юрисдикційною формою правозахисної діяльності розуміють діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, а також об'єднань громадян щодо відновлення порушеного права, яке здійснюється в межах чітко регламентованих процедур, уповноважених на це органів та організацій, результатом чого є рішення щодо конкретної життєвої ситуації (справи).

З іншої сторони, неюрисдикційна форма правозахисної діяльності передбачає сукупність дій (заходів) самих суб'єктів, чії права були порушені, щодо їх відновлення, без звернення за допомогою до компетентних органів і організацій.

Серед юрисдикційних форм правозахисної діяльності варто відзначити, перш за все, судову форму. Оскільки, саме за органами судової влади з моменту їх виникнення, пріоритетним завданням визнають правовий захист. Він посідає центральне місце в достатньо великому арсеналі засобів, покликаних забезпечити захист прав людини, про що неодноразово вказувалось науковцями [1].

Здійснення правозахисної діяльності судовими органами є найбільш демократичним та спрямованим для всебічного, повного та об'єктивного виявлення дійсних обставин і причин виникнення цивільних і господарських спорів, кримінальних і адміністративних правопорушень. Тобто для встановлення істини у справах, що дозволяє на основі цього правильно застосовувати норми матеріального права та вирішувати справи по суті [2].

Президент України виступає одним із важливіших елементів правозахисного механізму, інститутом, що частково формує систему органів правозахисної діяльності. Саме глава держава створює у процесі своєї діяльності відповідні передумови ефективної правозахисної діяльності її системи. Президент як орган державної влади займає специфічне, однак важливе, положення серед державного механізму, забезпечуючи конституційний порядок, стабільність та спадкоємність влади, а також вище представництво в міжнародних відносинах. Глава держави у більшості країн світу виступає посередником між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади, досить часто забезпечуючи належний рівень взаємозв'язків між ними, що в умовах сьогодення, розвитку інформаційних відносин та підвищення значення інформаційної взаємодії є надважливим завданням у сфері будь-якого управління, особливо державного.

Згідно ст. 102 Конституції України, Президент України є главою держави і виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Про важливість правозахисної функції інституту глави держави вказує і формулювання в ст. 104 Основного Закону в тексті присяги «обстоювати права і свободи громадян».

Президент виступає гарантом прав і свобод людини і громадянина, що реалізується через: здійснення його права законодавчої ініціативи (ч. 1 ст. 93); у разі необхідності прийняття рішення про запровадження в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану; оголошення в разі потреби окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації (п. 21 ст. 106); видання указів, спрямованих на захист прав і свобод людини і громадянина, деяких категорій населення, здійснення інших заходів щодо забезпечення прав людини і громадянина (п. 2 ч. 1 ст. 106) тощо [3].

Як ми можемо послідувати положення ст. 102 Конституції України є досить загальними, які скоріш визначають абстрактне коло завдань на які має спрямовувати свою діяльність Президент України. Натомість, їх конкретизація відбувається в ст. 106. Однак, навіть поверхневий аналіз положень цих двох статей вказує на проблеми розуміння реального обсягу повноважень глави держави.

Список використаних джерел

1. Стефанюк В. Правозахисна діяльність судів України. *Право України*. 1999. №5. С. 18-23.
2. Тараненко С. Механізм захисту громадянами прав і свобод під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Право України*. 1998. №11. С. 141.
3. Рудик П. Конституційно-правовий статус Президента України в умовах парламентсько-президентської республіки. *Віче*. 2014. № 20. С. 11.

*Луньова Тетяна Сергіївна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАЙНЯТОСТІ ЖІНОК В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ

Політика зайнятості є складовою політики формування середнього класу. Серед низки проблем у сфері зайнятості в Україні виділяється проблема низької зайнятості жінок. За результатами обстеження робочої сили у 2019 р. рівень зайнятості усього населення України віком 15 років і старше складав 51,7%, з нього чоловіків – 59,3%, жінок – 45,4% [1].

Дані опитувань Центру Разумкова свідчать, що у складі середнього класу жінки становлять 51%, при цьому, чим вищий статус має соціальна група, тим меншою в ній є частка жінок і більшою – чоловіків [2, с. 59].